

Ikt. sz.: NBB-42/118-7/2023.

NBB-17/2023. sz. ülés
(NBB-27/2022-2026. sz. ülés)

J e g y z ő k ö n y v

az Országgyűlés **Nemzetbiztonsági Bizottságának**
2023. december 13-án, szerdán, 16 óra 17 perckor
az Országház Herman Ottó termében (földszint 10.)
megtartott üléséről

Tartalomjegyzék

<i>Tájékoztató az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára 2022. évi tevékenységéről</i>	5
<i>Dr. Cseh Gergő Bendegúz beszámolója</i>	5
<i>Kérdések, hozzászólások</i>	6
<i>Dr. Cseh Gergő Bendegúz válasza</i>	9
<i>Dr. Cseh Gergő Bendegúz, az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára főigazgató-jelöltjének kinevezés előtti meghallgatása</i>	13
<i>Dr. Cseh Gergő Bendegúz bevezetője</i>	13
<i>Hozzászólások</i>	14
<i>Határozathozatal</i>	15
<i>Az ülés berekesztése</i>	16

Napirend

1. Tájékoztató az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára 2022. évi tevékenységéről
2. Dr. Cseh Gergő Bendegúz, az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára főigazgató-jelöltjének kinevezés előtti meghallgatása
(Az elmúlt rendszer titkosszolgálati tevékenységének feltárásáról és az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára létrehozásáról szóló 2003. évi III. törvény 8. § (5) bekezdése alapján)

Az ülés résztvevői

A bizottság részéről

Megjelent

Elnököl: Sas Zoltán (Jobbik), a bizottság elnöke
Halász János (Fidesz), a bizottság alelnöke

Lezsák Sándor (Fidesz)
Dr. Simicskó István (KDNP)

Helyettesítési megbízást adott

Kocsis Máté (Fidesz) Halász Jánosnak (Fidesz)

A bizottság titkársága részéről

Dr. Imre Bernadett bizottsági munkatárs

Meghívottak

Hozzászólók

Dr. Cseh Gergő Bendegúz főigazgató (Állambiztonsági Szolgálatok
Történeti Levéltára)
Novák Előd országgyűlési képviselő (Mi Hazánk)

Megjelentek

Tóth Eszter főigazgató-helyettes (Állambiztonsági Szolgálatok Történeti
Levéltára)
Nagy-Csere Áron főosztályvezető (Állambiztonsági Szolgálatok
Történeti Levéltára)
Szikra Dániel Tamás szakértő (Fidesz)
Knopf Alexandra szakértő (KDNP)

*(A bizottság 14 óra 06 perctől 16 óra 14 percig zárt ülést tartott,
melyről külön jegyzőkönyv készült.*

(Szünet: 16.14 - 16.17)

(A nyílt ülés kezdetének időpontja: 16 óra 17 perc)

Tájékoztató az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára 2022. évi tevékenységéről

SAS ZOLTÁN (Jobbik), a bizottság elnöke, a továbbiakban ELNÖK: Tisztelt Bizottság! Kedves Vendégeink! A bizottság a korábban más helyszínen megkezdett zárt ülését most nyílt üléssel folytatja.

Elsőként az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárának 2022. évi beszámolóját tárgyalja meg. Ezt követően a főigazgató urat hallgatjuk meg a kinevezése előtt.

Köszöntöm körünkben főigazgató urat, főigazgató-helyettes asszonyt, a titkárságvezető urat és minden megjelent vendégünket. A bizottsághoz megküldött beszámolót a bizottság tagjai áttanulmányozhatták, lehetőségük volt megismerni az abban foglaltakat, úgyhogy ezúttal át is adom a szót a főigazgató úrnak, hogy tájékoztassa a bizottságot a levéltár tárgyalt időszakra vonatkozó tevékenységéről. Parancsoljon, főigazgató úr!

Dr. Cseh Gergő Bendegúz beszámolója

DR. CSEH GERGŐ BENDEGÚZ főigazgató (Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára): Tisztelt Elnök Úr! Tisztelt Bizottság! Köszönjük szépen munkatársaimmal együtt a lehetőséget, hogy beszámolhatunk. Azt hiszem, illetve biztos vagyok benne, hogy megpróbáltunk minden fontos dolgot összefoglalni a beszámolóban, ezért túl sok idejüket nem rabolnám, de egy-két kulcsdolgat hadd emeljek ki, amit nagyon fontosnak érzek a tavalyi évből.

A 2022. évi beszámolóról beszélünk. Mint ezt a beszámolóból is kiolvashatták, a tavalyi év több ponton fontos év volt a levéltár számára. A hétéves intézményfejlesztési stratégiánk megfelelő ütemezése szerint a tavalyi évben jutottunk el oda, hogy az ügyfélszolgálatunkat is teljes mértékben elektronizáltuk, és az interneten keresztül, ügyfélkapun keresztül való adatszolgáltatás lehetőségét megteremtettük. Így tehát ugye, korábban már az e-kutatást bevezettük egy évvel korábban, a tavalyi év során pedig az ügyfeleknek is megteremtettük azt a lehetőséget, hogy az interneten keresztül, személyes megjelenés nélkül beadhassák a kérelmüket a levéltárba. Ez, azt gondolom, rendkívül fontos lépés volt.

Egy másik fontos dologra hadd hívjam fel a figyelmet: a levéltár nemzetközi kapcsolataiban is fontos év volt a 2022. év, a társintézmények nemzetközi együttműködésében az ÁBTL látta el az elnöki tisztséget, és ezért Budapesten tartottuk a társintézmények éves nemzetközi konferenciáját, ahol az is kiderült, hogy itt, Közép-Európában, az egykori Varsói Szerződés utódállamainak állambiztonsági levéltárai szervezetében az ÁBTL kimondottan erős partnernek bizonyul az összes többi résztvevő számára.

Amit kiemelnék még röviden, ami a nemzetközi kapcsolatainkat érinti, hogy tovább folytattuk a külföldi iratfeltárást: újabb 100 ezer oldallal gazdagodott a levéltár gyűjteménye, amit Romániából hoztunk haza, magyar vonatkozású állambiztonsági, tehát Securitate-anyagot, illetve megkezdődött a Szlovákiában és Csehországban történő iratfeltárást is. És részben ennek a külföldi iratfeltárásnak az eredménye az, hogy a tavalyi évben jelentettük meg - azóta sajnos megszakadtak ezek a kapcsolatok,

de amíg még voltak lehetőségeink Ukrajnában, Kijevben iratfeltáró tevékenységet folytatni, addig összegyűjtöttünk egy fontos forráseggyüttest az '56-os forradalom kárpátaljai magyar visszhangjáról a KGB-dokumentumok tükrében, és ezt a tavalyi év során tudtuk megjelentetni kétnyelvű, vaskos kötetben.

Tehát összességében ezek voltak a legfontosabb kiemelendő dolgok, amit el szerettem volna mondani a tavalyi évről, és szívesen válaszolok, ha kérdés merül föl. Köszönöm szépen.

Kérdések, hozzászólások

ELNÖK: Köszönjük szépen. Ez következik, kérdésekre van lehetőség. A kialakult gyakorlat szerint elsőként a bizottság tagjainak van lehetősége, utána pedig a tanácskozási joggal jelen lévő képviselőknek. Úgyhogy kérdezem a képviselőtársakat, hogy van-e valakinek kérdése. *(Jelzésre:)* Parancsoljon, alelnök úr!

HALÁSZ JÁNOS (Fidesz), a bizottság alelnöke: Köszönöm szépen a szót. A nemzetközi együttműködés kapcsán szeretném kérdezni főigazgató urat, igen, az anyagból olvastuk azt, hogy az orosz-ukrán háború miatt az ottani partnerlevéltárakkal való kapcsolat gyakorlatilag megszűnt, és nyilván az önök munkájában fontos szereplő így nemzetközi együttműködési értelemben ez a két ország is. De utalt arra, hogy a Securitatét ellenőrző nem tudom, milyen bizottságtól - a nevét nem tudom pontosan, ezért mondom így - kaptak sok anyagot, mi a gondolatunk, megkaptunk mindent, amit kértünk? Velük milyen az együttműködés? Vagy úgy tudjuk, hogy nem kaptunk meg mindent? Vagy egyáltalán ez a kérdéskör hogyan áll, erre szerettem volna rákérdezni. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönjük szépen. A kérdéseket összegyűjtjük, és majd egyben legyen szíves megválaszolni.

Más kérdezőt nem látok. Akkor még én tennék föl kérdést. A tavalyi évben, amikor ott voltam önöknél intézménylátogatáson, akkor az intézmény működésével kapcsolatos jelentős költségnövekedésről egyeztettünk, kérdezném tisztelettel, hogy sikerült-e ezeket az akadályokat megugrani, és az intézmény akadálymentesen, rendeltetésszerűen tudott-e üzemelni.

Illetőleg egy ilyen elméleti és technikai kérdést szeretnék feltenni, hogy a levéltár képes-e és alkalmas-e arra, hogy a jelenlegi vagy a korábban, mondjuk, a rendszerváltás óta hivatalban lévő országgyűlési képviselők vonatkozásában ki tudja mutatni az állambiztonsági múlttal az esetleges összefüggéseket, ha ilyen jellegű megkeresést kapna. Köszönöm szépen.

Kérdezném, hogy van-e még kérdés. *(Jelzésre:)* Novák Előd képviselőtársamnak adom meg a szót.

NOVÁK ELŐD (Mi Hazánk): Köszönöm a szót, elnök úr. Én nem kérdezni szeretnék, hanem hozzászólni. Tisztelt Nemzetbiztonsági Bizottság! Köszönöm a hozzászólási lehetőséget, bár ezt a házszabály előírja. Amit inkább megköszöntem volna, ha engednek részt venni a Nemzetbiztonsági Bizottság zárt ülésén. Azt gondolom, az eléggé gyalázatos, hogy az Országgyűlés egy bizottságának az irataiba sem engednek betekinteni egy parlamentbe önállóan bejutott pártot, egy elvileg parlamenti párt nem tekinthet be a parlamenti bizottság üléseire, irataiba.

Most viszont nyílt ülés van, és elmondhatom azt, hogy az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárának jelenlegi főigazgatójáról, Cseh Gergő Bendegúzról

már 2019-ben kiderült, hogy méltatlan a pozíciójának betöltésére, hiszen Bayer Zsolt írásából derült ki ekkor, hogy a kommunizmus áldozatainak információs kárpótlására létrehozott intézmény élén olyan ember áll, aki saját Facebook-oldalán a Kommunista Párt öklének, az Államvédelmi Hatóság vezetőjének, Péter Gábornak a nevét vette föl. Mindezen állításokat ugyebár Cseh Gergő Bendegúz soha nem cáfolta. Nehéz is lett volna, hiszen bizonyítékként képernyőfotók is csatolva voltak a cikkhez.

Péter Gábor a sztálinista terrorgépezet működtetője és irányítója volt, egy véres kezű gyilkos, akinek a lelkén emberek ezreinek a meggyilkolása, megkínzása, megnyomorítása és ellehetetlenítése szárad. Egy olyan kiemelt jogállású intézmény vezetője vette magára ennek az emberiség elleni bűnökkel terhelt mészárosnak a nevét, amely intézmény azzal a céllal jött létre, hogy kárpótolja a Péter Gábor és pribékjei által meghurcolt áldozatokat és leszármazottaikat.

A közszolgálati tisztviselőkről szóló törvény 10. § (2) bekezdése ráadásul így szól: „A közszolgálati tisztviselő munkaidején kívül sem tanúsíthat olyan magatartást, amely - különösen munkakörének jellege, a munkáltató szervezetében elfoglalt helye alapján - közvetlenül és ténylegesen alkalmas munkáltatója helytelen megítélésére az általa betöltött beosztás tekintélyének, a munkáltató jó hírnevének, a jó közigazgatásba vetett bizalomnak, valamint a közszolgálat céljának veszélyeztetésére.” Ez a kitétel különösen érvényes egy közintézmény első számú vezetőjére.

Köztudomású, hogy amikor 1997-ben létrehozták az akkor még Történeti Hivatal néven működő intézetet, átvették a Belügyminisztérium irattárában dolgozó alkalmazottakat, számosan közülük az egykori III. Főcsoportfőnökség állományához tartoztak. Így fordulhatott elő, hogy egy idős úr, aki a saját megkínzásának mementóit akarta kikérni, ellátogatott az intézménybe, és a portásban felismerte saját kihallgatótisztjét. A bácsi, érthető okokból, rosszul lett. A megdöbbenő eset egy MSZP-SZDSZ-koalíció által létrehozott intézményben történt, és a posztkommunista utódpárttól, valamint neoliberais szövetségeseitől nem is vártunk ennél többet, de a magát nemzetinek valló kormányzat miképpen engedheti meg, hogy az ő regnálásuk alatt még mindig ilyen Péter Gáborok vezessék a levéltárat?

Az állambiztonsági állomány átmentett tagjai egyébként nyugdíjazásukig szolgálhatták a kommunista bűnök információs kárpótlását végző intézményt. Tari Miklós egykori vizsgálótisztet pedig még mindig foglalkoztatják, annak ellenére, hogy már bőven meghaladta a nyugdíjkorhatárt. Tari Miklósról a nyolcvanas évek ellenzéki mozgalmának tagjai a Spartacus eszpresszóból emlékezhetnek, ugyanis a Fortepan adatbázisában megtalálható itt előttem fekvő kép az ávosgyerek, Philipp Tibor gyűjteményéből, ahol Tari Miklós állambiztonsági megfigyelőként van jelen.

Ha a Fidesz komolyan veszi a 2011-ben saját maga által megfogalmazott és elfogadott Alaptörvényt, amely kijelenti, hogy „Egyetértünk az első szabad Országgyűlés képviselőivel, akik első határozatukban kimondták, hogy mai szabadságunk az 1956-os forradalmunkból sarjadt ki.”, nos, akkor miképpen nevezhetik ki a kommunista bűnök kárpótlására létrehozott levéltár élére azt az embert, aki Facebook-álprofilján születési dátumának 1956. október 31-ét jelölte meg? A történelmi ismeretek hiányában szenvedők számára azért konkrétan fogalmazok: 1956. október 31. a Magyar Szocialista Munkáspárt, az MSZMP születésnapja, ezen a napon hozták létre Kádárék az MDP utódpártját, amelynek nevében szovjet tankok kíséretében lemészárolták a pesti srácokat, levezenyelték hazánk történelmének legkíméletlenebb megtorlását. Vagyis az a kormányzat, amely vezető tisztségviselőnek nevezte ki - és most nevezné ki megint - Cseh Gergő Bendegúzt, alias Péter Gábert, egy platformra helyezkedik az állampárti diktatúra megtorló gépezetével.

Újra az Alaptörvényt idézem: „Valljuk, hogy a huszadik század erkölcsi megrendüléshez vezető évtizedei után múlhatatlanul szükségünk van a lelki és szellemi megújulásra.” Így fogalmaz az Alaptörvény. De hát, vajon milyen lelki és szellemi megújulást várhatunk ezek után?

Bár Cseh Gergő Bendegúz álprofilja ma már nem található meg a Facebookon, ugyanis Bayer Zsolt cikkének megjelenése után törölte az akkor már több éve működő felületet, de ad-e ez felmentést a morális felelősség alól? Négy év elteltével Bayer Zsolt kérdése még mindig aktuális, idézem: „Hogyan lehetséges, hogy 2019-ben még mindig Cseh Gergő Bendegúz - Péter Gábor - az ÁBTL főigazgatója? Hogyan lehetséges, hogy a mai napig ilyen alakok dolgozhatnak ott?” - Tette föl a költői kérdést Bayer Zsolt. Ezt kiegészítve folytatnám: Hogyan lehetséges, hogy 2023-ig sem fosztották meg méltatlanság miatt a pozíciójától, sőt, a 2024-ben kezdődő ciklusra is ki akarják őt nevezni. Bayer Zsolt írásának egyébként súlyos következménye lett.

No, nem Péter Gábor ütötte meg a bokáját, hanem egy levéltáros kolléga, fél évvel a Bayer-írás megjelenése után, minden előzetes figyelmeztetés nélkül azonnali hatállyal kirúgtak egy embert, aki korábban Cseh Gergő Bendegúz és Bayer Zsolt főiskolai társa volt. Az illetőt Halász Andrásnak hívják, és azóta pert nyert a levéltárral szemben, ugyanis eltávolítása a jogerős bírósági döntés szerint súlyosan jogsértő volt.

Bár a perben nem vizsgálták a politikai indítékokat, a levéltár alkalmazottainak jelentős része meg van győződve arról, hogy a kirúgás személyes bosszú volt, hiszen Halász Andrásához kötik a Facebook-profilról szóló információ kiszivárogtatását Bayernek.

Halász András nem rejtette véka alá a véleményét Cseh Gergő Bendegúz előtt sem, és erkölcsi megfontolásokra hivatkozva visszautasította a neki szánt prémiumot akkor, amikor tudomására jutott mindez. Egyébként a prémium, odaítélése eleve bizonyítja, hogy Halász Andrást nem azért rúgták ki az intézetből, mert bármiféle kifogást találtak volna a munkájában.

Harminc évvel a rendszerváltás után tehát, még mindig retorziókat kell elszenvednie annak, aki felháborodik a kommunista bűnök mosdatásán, a bűnök elmaszatolásán, és lelkiismertének engedelmeskedve bátran cselekedni próbál. De más aspektusokból is kérdéseket vet fel Halász András kirúgásának ténye: vajon milyen munkahelyi környezetet teremt egy ilyen precedens? Mennyire érezhetik magukat megfélemlítve a közalkalmazottak egy ilyen eset után? Ráadásul a bírói ítéletben foglaltak szerint a levéltár vezetése súlyos jogsértést követett el, vagyis mennyiben garantálható Cseh Gergő Bendegúz vezetése alatt az intézmény jogszerű működése?

Tehát összefoglalva: mind morálisan, mind jogilag erősen aggályos Cseh Gergő Bendegúz főigazgatói kinevezése és az elmúlt években végzett munkája.

A közelmúltban hasonló morális megfontolások és nem a jogszabályoknak megfeleltethető működtetés miatt felállították székéből, ugyebár, a Nemzeti Múzeum igazgatóját. Vajon Péter Gábor morális értelemben felette áll L. Simon Lászlónak?

Tisztelt Nemzetbiztonsági Bizottság! A kommunista bűnök feltárása kapcsán felmerül még egy égető probléma, az állampárti diktatúra titkosszolgálati iratainak nyilvánossága. A legújabb tudományos kutatások eredményei azt mutatják, hogy Magyarországot nemcsak az emberiesség ellen elkövetett kommunista bűnök sújtották, hanem hazánkat gazdaságilag is kifosztották, tönkretették, eladósították; ennek következményei máig hatnak.

Ezen bűnök elkövetőiről és az elkövetők mögött álló globális pénzügyi hálózatokról dr. Borvendég Zsuzsanna könyveiből, cikkeiből egyre többet tudhatunk

meg a polgári titkosszolgálat dokumentumaira alapozva Szakács Árpád kiadásainak is köszönhetően.

Ezek fényében nyilvánvalóvá vált, hogy az ügynökkérdés mellett a háttérben meghúzódik egy olyan aspektusa is az iratnyilvánosságnak, amelyre ez idáig nem sok figyelem fordult. A katonai felderítésen, vagyis a Magyar Népköztársaság Vezérkarának 2. Csoportfőnökségén - MNVK 2-n - belül működött egy olyan maffiaszervezet, amely fedést nyújtott az illegális gazdasági tevékenységet folytatók számára.

Az MNVK 2. operatív hálózatában ráadásul nemcsak a gazdasági élet szereplőit találjuk meg, hanem a média jeles képviselőit is, akik sikeresen átmentették hatalmukat a rendszer bukása után. Az esetleges átvilágításokon átcúsztak, hiszen nem ügynökként szolgálták a pártállami diktatúrát, hanem megnyertként, vagyis az MNVK 2. beszervezett operatív hálózatának tagjai voltak.

Ahhoz, hogy a kommunista diktatúra bűneivel szembe tudjunk nézni, a bűnösöket nevén tudjuk nevezni, szükséges tehát az úgynevezett megnyert akták nyilvánosságra hozatala is. Az MNVK 2. iratainak a levéltár számára való átadásáról ugyan rendelkezik a hatályos törvény, mégsem történt jelentős elmozdulás ezen a téren az elmúlt években, amelynek kapcsán felmerül a Nemzeti Emlékezet Bizottságának a felelőssége is.

A visszaminősített és kutatásra átadott iratok mennyisége elenyésző. Ezek hiányában reménytelen a közélet megtisztítása és a közelmúlt megismerése. Az arra való hivatkozás, hogy az iratok azért érzékenyek, mert a rendszerváltás előtt a jelenlegi katonai szövetségesünk, vagyis a NATO ellen kémkedtünk, nevetséges, hiszen ez köztudomású tény.

Bár néhány évvel ezelőtt a Nemzeti Emlékezet Bizottsága hírül adta, hogy kezdeményezték a katonai felderítés irataira vonatkozó felülvizsgálatokat, ennek eredményéről azonban, illetve eredménytelenségéről mélyen hallgatnak azóta is. Ki és mi akadályozza vajon, hogy az állampárti diktatúra titkosszolgálati iratainak tudományos feltárását lehetővé tegyék? Amennyiben felmerül annak a lehetősége, hogy nemzetbiztonsági érdeket sérthet az iratok egy részének nyilvánosságra hozatala, akkor egy független szakértői bizottság felállításával meg kell kezdeni az iratok felülvizsgálatát, és ki kell válogatni a jelenlegi nemzetbiztonsági érdekeinket már nem veszélyeztető dokumentumokat, amelyeket a tudományos kutatók számára mihamarabb hozzáférhetővé kell tenni.

A Mi Hazánk Mozgalom számára példátlan szerintünk a volt szovjet tömb országaiban, hogy a kommunista titkosszolgálatok egyik szervezetének iratai teljességében el legyenek zárva a tudományos feltárás elől, tehát gyakorlatilag ilyet nem láttunk, legalábbis a volt szovjet tömb országaiban.

Az MNVK 2. iratainak visszatartása jogos alapot ad azon feltételezéseknek, hogy ezek a hálózatok a mai napig aktívak, és befolyásolják napjaink döntéshozatalát. Köszönöm a figyelmet.

ELNÖK: Köszönjük szépen a képviselő úrnak a véleményt. Kérdezném, hogy van-e valaki másnak. Erre már nincs lehetőség. Tisztelettel átadom a szót a főigazgató úrnak, hogy a kérdéseket legyen szíves megválaszolni. Köszönöm.

Dr. Cseh Gergő Bendegúz válasza

DR. CSEH GERGŐ BENDEGÚZ főigazgató (Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára): Köszönöm szépen. Megpróbálok sorba menni a kérdéseken.

Halász alelnök úr kérdésére, hogy Romániából minden ájtott-e: azt hiszem, nagyon nehéz helyzetben lennénk, ha Romániából minden ájtott volna, ugyanis a CNSAS-nál - úgy hívják az egykori Securitate iratait őrző intézményt - önmagában több magyar vonatkozású anyag van, mint Magyarországon összesen.

A CNSAS levéltárában jelenleg negyvenegynéhány kilométernyi anyag van, és ennek elég jelentős része magyar vonatkozású, akár erdélyi magyarokra vonatkozó, akár magyarországi magyarokra. Tehát irgalmatlan nagy mennyiség van, úgyhogy ez még sok évig tartó iratfeltáró munka lesz. Tehát mi igyekszünk még növelni a kitermelést vagy a hazahozatal sebességét, egyelőre erre a 100 ezer oldalnyira van nekik kapacitásuk. Nekünk lenne több, de ők nem tudnak egyelőre többet készíteni számunkra, de dolgozunk rajta, hogy a legfontosabb anyagok átkerüljenek.

Elnök úr kérdése az üzemeltetést érintette, illetve a képviselők átvilágítását. Az üzemeltetési problémáink most, mondhatom, jelen pillanatban olyan szempontból megoldódtak, hogy a levéltár a rezsiköltségekre és a megemelkedett rezsiköltségekre kapott megfelelő támogatást.

Évek óta jelezzük és a pályázatomban is írtam, hogy a levéltár helyhiánnyal küzd, ez bizonyos tekintetben úgy oldódott meg, hogy irodákat számoltunk föl, és ebben levéltári raktárakat alakítottunk ki, és a munkatársak egy része számára külső irodákat béreltünk azok számára, akik nem dolgoznak közvetlenül az iratokkal. De összességében mondhatom, hogy működik az épület, működik a levéltár, és fenn tudja tartani magát a jelenlegi támogatási forma mellett.

A képviselők átvilágítása több körben már megtörtént, vagy legalábbis többször nekifutottak idén is és a tavalyi évben is civilek beadtak kérelmeket az országgyűlési képviselők egy részének az átvilágítására. A levéltár ezeket soron kívül intézte.

Ami a késedelemre egyedül okot adott, hogy a törvény szerint akárcikre adják be a kérelmet, nekünk föl kell hívni az illetőt, hogy nyilatkozzon arról, elismeri-e a közszereplői mivoltát. Gondolom, itt mások is találkoztak már ezzel a kérdéssel. Mi ezt megtettük, amikor megkaptuk a választ, akkor tudtunk továbblépni. De jelezhetem, hogy nem a levéltáron múlt, hogy sürgősen intézzük ezeket az ügyeket.

Novák képviselő úr nem kérdést tett föl, hanem kommentárt, ezért neki nem válaszolok, viszont a bizottságot egy-két dologról szeretném tájékoztatni, hogy ne maradjon levegőbe kiáltott szó ez a dolog. Bayer Zsolt cikke alapján megfogalmazott vádakkal kapcsolatban: először is, Péter Gábor fedőnév, ha úgy tetszik, egyáltalán nem így volt. Amikor a Facebook elindult, a Facebook őskorában a levéltár néhány munkatársa használt közösen - köztük én is - egy Eötvös Péter Gábor melléknevű fantomprofilt. Nem volt ez semmire sem használva, semmilyen komment nem volt alatta, semmilyen tevékenység nem folyt alatta, egyedül arra szolgált, hogy a levéltár vezetése és a munkatársai tájékoztatva legyenek arról, hogy milyen események történnek a közösségi médiában.

A jogszerűtlenül kirúgott munkatárssal kapcsolatban hadd jegyezzem meg, hogy ez az illető többszörös fegyelmi után került elbocsátásra, mert fizikailag fenyegette a kollégáit, veszélyt jelentett kimondottan a kollégáira, volt alkalom, amikor dühében szétvert bizonyos berendezéseket, és a legutolsó csepp a pohárban az volt, amikor belülről bezárta egy munkatársnőjével a szoba ajtaját, és nem engedte onnan eltávozni. Tehát fizikailag fenyegette a munkatársait.

A bírósági ítélet valóban elmarasztaló volt a levéltárral szemben, de nem vizsgálták meg az esetet, annyit állapított meg a bíróság, hogy ebben az esetben is le kellett volna bonyolítani egy fegyelmi eljárást az illető ellen. Ennyi volt a levéltár hibája.

De én ezt a bizottság előtt is, más előtt is máig vállalom, hogy a munkatársaim védelme érdekében erre a lépésre szükség volt.

Arra pedig, hogy a világon mindenhol megoldódott ez a kérdés: elég sok helyen megírtuk már, elég sok helyen leírtuk, hogy az, amit néhányan követelnek, hogy mindenféle aktát és ügynökaktákat tegyünk ki a világhálóra, ilyen tulajdonképpen a világon sehol nem csináltak, mindenféle híreszteléssel szemben ilyen sehol nem csináltak. Mindig szoktak hivatkozni a német példára: soha nem merült fel Németországban, hogy bármiféle ügynöklistát, Stasi-listát - pedig ott megmaradt - kitennének a világhálóra.

Úgyhogy ez hosszú vita lehetne vagy hosszú beszélgetés, én csak a bizottságot szeretném erről tájékoztatni, és minthogy ez nem kérdés volt, nekem erre, azt hiszem, hogy nem kell külön válaszolnom. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönjük szépen a válaszokat. Kérdezem a képviselőtársakat, hogy van-e valakinek még kérdése, hozzáfűznivalója. *(Jelzésre:)* Simicskó István. Parancsoljon!

DR. SIMICSKÓ ISTVÁN (KDNP): Csak annyi, hogy nem vagyok a gyorsírók érdekképviseleti szervének a vezetője, de ez a román szervezet, amely a secus anyagokat vizsgálta... - mert láttam, hogy nehézségeket okozott. Én sem nagyon hallottam és értettem a nevét. Ha egy picit érthetőbben elmondaná, azt megköszönnénk a gyorsírók nevében.

A másik megjegyzésem pedig csak rövid, az arra vonatkozna, hogy én tagja lehettem a D-209-es vizsgálóbizottságnak. Ott én azzal szembesültem, hogy bizony különböző dossziék voltak személyekről. Volt egy úgynevezett munkadosszié - ez Novák Előd képviselő úrnak is ismert szerintem -, és abban az esetben ebből a munkadossziéből hiányoztak anyagok, sőt szinte az egész anyag hiányzott. Tehát ezért a rendszerváltás maga sajátossága, szomorú tanulsága ebből a szempontból, hogy világos, egyértelmű és tiszta képet kapni, amely hitelesen elmondja bárkiről, hogy mit tett a rendszerváltoztatás előtt és mit nem, érintve volt-e a szolgálatok által vagy pedig sem, erre nyilván a Történeti Levéltár adott információkat a korábbi képviselőknek és nekünk is, de ezen kívül ez a nagy nyilvánosság... Csak egy KGB-s mondás, amit én a Sztálin-könyvből olvastam: a KGB-ben az volt a szokás, ha valakiről akartak valamilyen terhelő dokumentumot gyártani, akkor először fabrikáltak egyet, aztán publikáltak egyet. Tehát ezekkel nagyon óvatosan kell bánni, és valószínűleg ezért nem hozták nyilvánosságra a világon sehol sem, ahogyan főigazgató úr elmondta, ezeket az aktákat, mert ezek képesek manipulálni, és tönkretenni ártatlan emberek életét is. Ez persze nem mentesíti azokat az embereket, akik egyébként valóban emberek életét tették tönkre az állambiztonsági szolgálatoknak köszönhetően.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Kérdezném, van-e még valakinek kérdése, hozzáfűznivalója. *(Jelzésre:)* Novák Elődnek adom meg a szót. Parancsoljon, képviselő úr!

NOVÁK ELŐD (Mi Hazánk): Köszönöm, elnök úr. Simicskó képviselő úrnak elég gyenge magyarázkodása, kifogása volt, hogy miért titkosítják továbbra is az állambiztonsági múlt egy részét.

Ami Medgyessy Pétert illeti: a D-209-es egyik kollégája tagja lehetett az önök kormányának is. Martonyi Jánosra gondolok, aki Magasdi, illetve Marosvásárhelyi

fedőnéven írt úti jelentéseket külföldi útjairól, és ugyanúgy III/II-es volt, mint az ön által emlegetett Medgyessy Péter. De ugyanúgy III/II-es volt Tasnádi László rendészeti államtitkár, és még sorolhatnánk a példákat. Tehát azt gondolom, hogy az önök felelőssége ugyanúgy megvan, nem kell itt a baloldalra mutogatni.

Ami az állambiztonsági múltat és annak a titkosításait, feltárását illeti: azt gondolom, az sem korrekt, hogy a mai napig csak csepegtetik a titkosított információkból az önöknek kedvezőeket. Például néhány hónapja hozta nyilvánosságra az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára azt a jelentést, amit Vikidál Gyula írt zenésztársáról, Nagy Feróról negyven évvel ezelőtt, az István, a király premierje után. De nem ismerjük még a részleteit számos kormánypárti exügynök, tartótiszt munkájának, akiket akár zsarolhatnak is a múltjukkal, így ez nemzetbiztonsági kockázat is, hogy így felhívjam a tisztelt bizottság figyelmét erre.

Azt gondolom, hogy nagyon sok elmaradása, tartozása van a jelenlegi kormánynak is tulajdonképpen, az MSZP- és Fidesz-kormányok közös bűne, hogy nem történt meg az állambiztonsági múlt feltárása, így többek között igenis az ügynöklistán összeállítás, persze a tartótisztekre fókuszálva. Nincsenek ügynöklistán, míg el nem készítjük. El lehet készíteni, és fel lehet tártani sokkal jobban, mint azt Magyarországon tettek, de leginkább nem tették. De várat magára a pártállami vezetők elszámoltatása, és közéletből, sőt állami cégek éléről is történő kitiltása, az úgynevezett lusztráció, melyre szintén van nemzetközi példa, például Lengyelországból. Valamint a kommunista luxusnyugdíjak, illetve különösen a kommunista kitüntetések után sok esetben még mindig járó nyugdíjpótlékok megvonása, egyúttal a politikai foglyok nyugdíjának méltó rendezése, no meg a Szabadság téri szovjet emlékmű eltávolítása a csak elvileg tiltott önkényuralmi jelképeivel együtt.

Tehát feladat, azt gondolom, hogy volna bőven. És véget kellene vetni a titkosítások gyakorlatának, amit viszont, úgy tűnik, hogy itt a Nemzetbiztonsági Bizottságban, egy parlamenti pártot is kirekesztve az üléseiről, sőt még az iratokba való betekintésből is, mégiscsak folytatnak.

ELNÖK: Köszönjük szépen. Másvalakinek kérdése? *(Nem érkezik jelzés.)* A magam részéről csak egy véleményt tudok megfogalmazni, hogy néhány hónappal ezelőtt én előterjesztettem a jelenlegi és a rendszerváltás óta hivatalban lévő országgyűlési képviselők állambiztonsági múltjának a feltárását, amit a levéltár végre tudott volna hajtani. Sajnos nem kapta meg a többséget. Ezt én szomorúan, de tudomásul vettem.

Más kérdést és véleményt nem látok... *(Jelzésre:)* Bocsánat, főigazgató úr, nem láttam! Parancsoljon!

DR. CSEH GERGŐ BENDEGÚZ főigazgató (Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára): Én gyorsan válaszolok az egyetlen kérdésre. A romániai állambiztonsági iratokat őrző intézmény rövidítése CNSAS. Ez az egykori Securitate iratait őrző romániai bizottságnak - románul sajnos nem tudok - a rövidítése. „Cseneszásznak” mondják egyébként, de CNSAS. Köszönöm.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Elnézést, én már továbbléptem rajta. De nagyon köszönjük, mert nagyon nehéz az ilyen idegen szavakat megjegyezni, és sok problémát okoz a leírásnál.

Több kérdést, hozzászólási szándékot... *(Nem érkezik jelzés.)* nem látok. Köszönjük szépen főigazgató úrnak és természetesen a levéltár minden egyes

munkatársának az éves munkáját. Kérem, a bizottság nevében továbbítsák a köszönetünket feléjük.

Dr. Cseh Gergő Bendegúz, az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára főigazgató-jelöltjének kinevezés előtti meghallgatása

Folytatjuk a főigazgató úr meghallgatását, immár főigazgató-jelölti minőségben. Tájékoztatom a képviselőtársakat, hogy a házelnök úr arról tájékoztattott, hogy az ÁBTL főigazgatói tisztségének betöltésére pályázatot írt ki, mivel a főigazgató megbízása lejár. A határidőben egy érvényes pályázat került benyújtásra, amit a levéltár jelenlegi főigazgatója, dr. Cseh Gergő Bendegúz nyújtott be.

A 2003. évi III. törvény értelmében a jelölt csak akkor nevezhető ki, ha előzetesen az Országgyűlés Kulturális Bizottsága és a Nemzetbiztonsági Bizottsága meghallgatta.

A jelölt szakmai programját a bizottság tagjainak volt lehetősége a titkárságon megtekinteni. Most megadom a szót a jelölt úrnak, hogy a következő időszakra vonatkozó terveit, elképzeléseit ismertesse velünk. Köszönöm szépen.

Dr. Cseh Gergő Bendegúz bevezetője

DR. CSEH GERGŐ BENDEGÚZ főigazgató-jelölt (Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára): Tisztelt Elnök Úr! Tisztelt Bizottság! Röviden: nem szeretném az egész pályázati anyagomat ismertetni, gondolom, volt alkalmuk ezt áttanulmányozni.

Amiről röviden szeretnék beszélni, és amihez kérem az Országgyűlés felhatalmazását az elkövetkezendő hét évre: be kívánjuk fejezni azt a megkezdett fejlesztést, amelynek eredményeként a levéltár képes lesz egy hosszú távú elektronikus archiválórendszer építeni a saját elektronikus iratainak a megőrzésére és a most működő nemzetbiztonsági szolgálatok elektronikus iratanyagainak átvételére.

Ezen a téren elég szoros kapcsolatot alakítottunk ki a most működő nemzetbiztonsági szolgálatok mindegyikével, mondjuk ezek közül talán leginkább az Információs Hivatallal és az Alkotmányvédelmi Hivatallal, de a többi intézménnyel is. Egy-két éven belül egy olyan végleges rendszert tudunk fölépíteni, ami az ott keletkező elektronikus iratok hosszú távú biztonságos megőrzését tudja garantálni.

A másik terület, amihez kérem a támogatásukat, a nemzetközi kapcsolataink továbbfejlesztése. Mint talán tudják, és szerintem a pályázatomban is írtam, a tavalyi év során egy újabb országgal, Moldovával írtunk alá együttműködési megállapodást, ahol megint csak több ezer elhurcolt magyarra vonatkozó KGB-eredetű iratanyag található, ezek feltárására és hazahozatalára is szeretnénk koncentrálni az elkövetkezendő években, ugyanúgy ahogy folytatnánk a romániai, szlovákiai, csehországi, illetve a lengyelországi és németországi iratfeltárásokat.

Tudományos téren a pályázatom vállalása volt, hogy egy háromkötetesre tervezett állambiztonsági kézikönyvet állítunk össze, talán így a rendszerváltás után három évtizeddel talán van annyi tudásunk most már a Rákosi és a Kádár korszak titkosszolgálatairól és állambiztonsági rendszeréről, hogy ezt kézikönyv formájában összefoglaljuk és megjelentessük. Ez egy nagy vállalás, de nagyon bízom benne, hogy sikerülni fog.

Még egyetlen dolgot hadd említsek meg. Azok a kísérletek, illetve fejlesztések, amelyek a levéltár jelenét fémjelzik, mondhatom, hogy a világ levéltári élvonalában tartják az intézményt.

Ez most nagyon nagyképpen hangzott, ezért elnézést kérek, de a társintézmények éves találkozója idén Berlinben volt, és azt tapasztaltuk, hogy

ugyanazokat a fejlesztéseket végzik ott, amiket mi szeretnénk rövid időn belül bevezetni: a mesterséges intelligencia használatát a levéltári anyag feldolgozásában, kézírásfelismerést - ez például egy nagyon érdekes, izgalmas terület -, az OCE, az optikai karakterfelismerés már régóta működik, egyre hatékonyabban, de mindez a kézírások esetében teljesen új terület, és a levéltár ezen a területen is nagyon bízom benne, hogy már a jövő évben tud olyan eszközöket és megoldásokat bemutatni, amelyek segíteni fogják mind a kutatókat, mind pedig a levéltári munkatársakat abban, hogy az adatszolgáltatásunk pontosabb, gyorsabb és hatékonyabb legyen.

Úgyhogy nagyon ambiciózus terveket fogalmaztam meg a pályázatomban, ezekhez kérném a tisztelt bizottság támogatását. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönjük szépen, főigazgató-jelölt úrnak. Kérdezem a képviselőtársakat, hogy van-e valakinek kérdése, véleménye, hozzáfűznivalója. *(Jelzésre:)* Parancsoljon, Halász János alelnök úrnak adom meg a szót.

Hozzászólások

HALÁSZ JÁNOS (Fidesz), a bizottság alelnöke: Tisztelt Elnök Úr! Tisztelt Bizottság! Köszönöm szépen a szót. Főigazgató, illetve főigazgató-jelölt úr anyagát, pályázatát, szakmai programját és vezetői koncepcióját olvashattuk. Ebben érthetően visszatükröződik az előző évek beszámolója, beszámolói, amelyeket itt mi is tárgyaltunk, hiszen ő volt a főigazgató. A vezetői program, koncepció utal egy folytonosságra.

Tekintettel arra is, hogy az előző években is tájékoztatókat, a szervezet által végzett munkát mindig jó minőségűnek és komoly munkának ismertük el, ezért a mostani pályázatnál is azt a véleményt tudjuk megfogalmazni, hogy támogatjuk főigazgató úr további hétéves kinevezését, amire házelnök úr is utalt a kérő levelében.

Ami érdekes és fontos a mi bizottságunknál - nem véletlen az, hogy a Kulturális Bizottság és a Nemzetbiztonsági Bizottság hallgatja meg főigazgató urat -, nyilván a Nemzetbiztonsági Bizottságban a Nemzetbiztonsági Bizottság hatókörébe tartozó szervezetekkel való együttműködés vetülete a legfontosabb.

Itt a polgári titkosszolgálatokkal való együttműködésük éppen az előző ciklusban erősödött meg, illetve indultak el olyan új folyamatok, amelyeknek már eredményük is volt, és ezt a mostani beszámolóban, a 22-es beszámolóban, de a 23. évben is folyt ez, ezt mind megismerhettük. Utalt is főigazgató úr is a szóbeli kiegészítésében erre.

Nagyon örömteli, hogy a mostani pályázatában és a vezetői koncepciójában és most a szóbeli kiegészítésben mindennek az erősítését és a folyamatát vázolta föl, ezért is, itt, a Nemzetbiztonsági Bizottság szemével vagy a Nemzetbiztonsági Bizottságban ülő képviselőként is tudom megfogalmazni a támogatásomat, a támogatásunkat mindnyájunk nevében. Köszönjük szépen, főigazgató úr. Köszönöm, elnök úr.

ELNÖK: Kérdezem képviselőtársaimat, hogy valakinek van-e még mondanivalója. *(Jelzésre:)* Lezsák alelnök úr, parancsoljon! Öné a szó.

LEZSÁK SÁNDOR (Fidesz), a bizottság alelnöke: Mondandómat két részre osztom, megpróbálom röviden. Nem tudtam arról, hogy Novák Előd képviselőtársam alaposan fölkészül erre a bizottsági ülésre, bár ő az elmúlt két évtizedben készült erre, és lehetett volna bővebb is. Nagyon sok igazsága van. Magam is küzdöttem ezekért, ha nem kardcsörgetve, mert inkább eredményt akartam elérni.

Milyet? Nem fogom fölsorolni, hogy akár a rendszerváltás történetét kutató intézet, akár más alapítványok, egyesületek segítségével jutottunk el az intézetbe, és mindenkor nagyon jó fogadtatást kaptak azok, akik aztán könyvekben, tanulmánykötetekben, tanulmányokban tették le mindazt is, amit Novák Előd egyébként joggal kér számon.

De egy ilyen bizottsági ülés nemigen alkalmas arra, hogy ezt kivesézzük, átbeszéljük, átgondoljuk. Lehet, hogy meg kell találni azt a formát, amiben meg tud győzni, vagy ebben én vagy más meg tudja győzni Novák Elődöt és munkatársait. Tehát ez az egyik része. Nem akarok ebbe mélyebben belemenni, méltatlan lenne az ügghöz is, ha itt most felületesen beszélnénk erről; ugyanakkor méltó azért az ügghöz nagyon sok olyan mondata, kritikája, bírálata, amely bizony, fölhalmozódott az elmúlt évtizedekben.

'89 decemberében Horváth Balázssal karácsony idején néztük meg, hogy égetik el Ócsán ezeket az anyagokat például. Csodálom, hogy nem vertek bennünket agyon; az éjszaka kellős közepén ott mászkálunk, és látjuk, hogy hordják a különféle anyagokat minisztériumokba, egyebek.

Tehát nagyon sok olyan személyes élmény is megfog engem az elmúlt évtizedekből, ami miatt nagyon nehezen nyilatkozom meg. Én nem olvastam el azt az 1500 oldalt, amit rólam jegyeztek föl, mert elég volt azt végigélni. Majd meg fogom írni az életrajzomat is, talán hasznos segítség lesz a telefonlehallgatásoktól kezdve a különféle történetek, amelyeket nem én találok ki, hanem ott van, és remélem, nem találták ki nagy részét.

A másik: támogatom a főigazgató úr kinevezését. Jó munkát! A csapatának is!

És köszönöm Novák Elődnak, hogy tulajdonképpen azért bennem is elindított néhány olyan gondolatot, hogy igen, a csuda vigye, igaza van, ezt még egyszer jobban meg kellene nézni. Köszönöm.

ELNÖK: Köszönjük szépen. Kérdezem, hogy van-e még valakinek hozzáfűznivalója, kérdése. *(Nem érkezik jelzés.)* Én a magam részéről annyit tudok elmondani ebben a kérdéskörben, hogy a Nemzetbiztonsági Bizottság korábban is és ebben a ciklusban is rendkívül szoros munkakapcsolatot tart a levéltárral, bizottsági szinten is - és személyesen is - több alkalommal jártunk a levéltárban. Azokkal a lehetőségekkel, amelyekkel mi rendelkezünk, tudtunk élni, az egy másik kérdés, hogy azokkal az információkkal mit tudunk kezdeni, amit megszereztünk.

Nagyon örülnék, hiszen a rendszerváltás előtti események egy beforratlan sebet képeznek a magyar társadalom testén, nagyon jó lenne, ha nagyon sok mindenben sokkal tisztábban lehetne látni. Ennek viszont egyetlenegy lehetősége van, az pedig a nyilvánosság, nyilván megfelelő módon koordinálva. Tartok tőle, hogy ez egészében sohasem fog megvalósulni, de egy olyan szándék, olyan törekvés, ami mindenféleképpen méltányolható.

Határozathozatal

Több kérdést és hozzászólási szándékot nem látok. A bizottság döntése következik. Kérdezem, hogy ki az, aki támogatja a főigazgató-jelölt úr kinevezését. Kérem, kézfeltartással szavazzunk! *(Szavazás.)* Köszönöm szépen.

Megállapítom, hogy a bizottság a főigazgató-jelölt úr kinevezését egyhangúlag támogatta.

További sok sikert és jó egészségét kívánok a munkájukhoz! Köszönöm főigazgató úrnak a megjelenését és kollégáinak is a részvételt. Ezzel a mai ülésünk

végére értünk. Köszönöm szépen mindenkinek a munkáját, és áldott és békés karácsonyi ünnepeket kívánok. *(Jelzésre:)* Parancsoljon, főigazgató úr!

DR. CSEH GERGŐ BENDEGÚZ főigazgató-jelölt (Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára): Én még egyszer köszönöm - illetve most köszönöm meg, mert eddig nem tudtam: köszönöm a bizottság támogatását. Amennyiben a házelnök úr megtisztel a bizalmával, akkor felajánlom azt, hogy a levéltár a későbbiekben is a legszorosabban együttműködik a bizottsággal, és nemcsak így évente egyszer, amikor beszámolunk a jelentésünkről, hanem örömmel látjuk a bizottság tagjait akár testületileg, akár egyénileg az intézményben. Köszönöm szépen.

Az ülés berekesztése

ELNÖK: Köszönjük szépen, élni fogunk vele. Az ülést bezárom.

(Az ülés befejezésének időpontja: 17 óra 03 perc)

Sas Zoltán
a bizottság elnöke

Jegyzőkönyvvezetők: Barna Beáta és Podmaniczki Ildikó